

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

NÁZEV: *Život a každodennost pražského měšťana Karla Kysweina († 1621)*

54 stran textu, seznam pramenů a použité literatury, obrazová příloha, rodokmen

AUTOR: Theo FINSTERSCHOTT

VEDOUcí PRÁCE: Doc. PhDr. Martin HOLÝ, Ph.D.

OPONENT PRÁCE: PhDr. Jan ZDICHYNEC, Ph.D.

Odevzdáno na FF UK v srpnu 2018.

Téma měšťanské každodennosti patří k oblíbeným badatelským tématům posledních desetiletí v (nejen) české historiografii. T. Finsterschott proto mohl navázat na poměrně ustálené metodologické instrumentarium a zároveň obohatit poznání problematiky o dosud málo známý prvek, o biografii důležité, ale překvapivě málo prozkoumané osobnosti K. Kysweina – a ještě více jeho materiálního a do jisté míry i kulturního zázemí. Autor nás zároveň poměrně poutavě uvádí do zašlého světa měšťanských domácností, kde měly svou váhu každá lžička, každý kousek látky: inventáře prostě ukazují úplně jiný vztah k předmětům, než má naše doba.

Struktura práce i autorovy argumentace jsou spíše tradiční. Práce je sice vystavěna poměrně logicky, jedenáct kapitol, za sebou volně řazených, nicméně působí dojmem textu poněkud nepromyšleného, mechanicky řazeného, popisného. Totéž platí i o výčtu sledovaných problémů (otázka dobové módy, gößweinský erb atd.). Jistě, autora zde vedly dochované prameny, ale bylo by dobré to lépe zdůvodnit v úvodu práce. Snad by se hodilo jednotlivé úseky propojit do dvou či tří větších oddílů (Kysweinova rodina – domy – jejich vybavení), případně k ještě kapitoly jemněji členit. Ne všechny myšlenky českého abstraktu jsou přeloženy do angličtiny (např. nádobí). Úvod by bylo vhodné rozčlenit na část věnovanou pramenům, literatuře a metodě, jinak je ale Finsterschottův výklad o metodě přesvědčivý. V práci chybí povinný seznam používaných zkratk!

Soudím, že některým tématům věnoval autor příliš mnoho, jiným zase příliš málo pozornosti. Tak například: má smysl tak podrobně hovořit o genealogii Kysweinových předků? Jistě ale Finsterschott dosavadní poznání rodiny Kysweinů doplnil – bylo by však dobré jejich příbuzenské vazby rodiny lépe interpretovat a zasadit do širších souvislostí.

Větší pozornost bych naopak věnoval Kysweinovu vyznání; v příslušném oddílu vlastně najdeme jen neinterpretovaný přehled knih, které měl ve svém domě. Bez zdůvodnění autor přechází od rodinné historie k problematice domu v pražského Železné ulici. Prověřoval autor údaje J. Čarka a zamýšlel se nad tím, z jakých pramenů Čarek vycházel? Chybí nástin pozdějších Kysweinových osudů – jen letmo zmiňuje autor jeho smrt a pravděpodobný odchod rodiny do exilu.

Nehovořil bych o různých Kysweinových „knihovnách“, měšťan prostě měl knihy na různých místech svých domů, jak bylo v té době naprosto běžné např. i v kláštrech, a jistě si nelze představovat nějakou obdobu našich „knihovniček“. V té souvislosti by bylo vhodné ocitovat relevantní studie P. Voita. Opravdu vede nutně původ z Norimberka k luteránskému vyznání (s. 21, v Norimberku přece dlouho přežily i katolické kláštery)? Jak vysvětlit přítomnost základu Barbory Starkové v Kysweinově almaře? Popis předmětů v pozůstalosti je opět spíše volně řazený popis bez hlubší interpretace: jak např. vyložit „sloupky“ v pozůstalosti? Schází mi alespoň náznak srovnání s jinými pozůstalostními soupisy, např. na základě citovaných prací M. Hrubé či J. Peška; neústrojně (podobně jako v samotných inventářích) je vložen popis Kysweinova erbu. Položil si autor otázku, jestli se alespoň některé předměty z pozůstalosti dochovaly?

Formální úroveň práce je dobrá. Poznámkový aparát je zpracován dobře, nepokládám ovšem za nutné uvádět zde ISBN (která navíc není přítomna důsledně). Ve zkrácených citacích stačí iniciála, není třeba celého křestního jména autora. Myslím, že by bylo přehlednější uvádět příjmení autorů majuskulemi či kapitálkami. Na s. 24, pozn. 97 jistě není správně uvedeno „tamtéž“, předchozí poznámka se týká literatury, nikoli pramene.

Tu a tam najdeme obvyklé drobné prohřešky, jako např. chybějící středník v klíčových slovech práce a několik překlepů.¹ Občas se setkáme s neobratnými či nicneříkajícími spojeními, např. v abstraktu – co je „dětský předmět“ či „protipožární vybavení“? Lépe by měl být charakterizován i „obchodnický sortiment“, vágní je též formulace „pražské prameny“, spíše podivná pak „inventární badatel“ (s. 7). Co znamená „renesanční Gößwein“ (s. 11)?² Jinak je ale po stylistické i jazykové stránce práce dosti kvalitní a napsaná živě. S opakováním informací, častým nešvarem studentských prací, se zde nesetkáváme často (jen např. dvakrát najdeme údaj o *šlopfelcích*).

¹ Např. „paitings“ v abstraktu.

² „Mezi současnými diplomovými pracemi zabývajícími se knižní kulturou je zastoupena například Olomouc či Kutná Hora.“ (s. 8, pozn. 9) → spíše: „mezi tématy“; „sirotek, který nedovrší svépřávného věku.“ (s. 9) ap. Chyba: s. 16, pozn. 62: „Staré město pražské“. Nepěkná je formulace na s. 29: „vyhradil pro maskulinnější obsah“. S. 39, 2. řádek odspodu: chybí čárka za větou vloženou. České království bych psal s velkým -č-.

Po stránce **řemeslné** lze Finsterschottovi vytknout, že na s. 10 neuvádí přesný odkaz na prameny (matriky a testamenty). Co znamená „Bild“ v poznámkách odkazujících zejména na prameny *Landeskirchliches Archiv der Evangelisch-Lutherischen Kirche in Bayern* – pracoval autor s prameny fyzicky nebo pouze se skeny či mikrofilmy? Ruší mě (a není důkladně zdůvodněn) autorův úzus při uvádění křestních jmen: o hlavním hrdinovi práce hovoří jako o „Karlovi“, vedle toho ale používá německé formy „Katharina“ či „Nicolaus“. Nemyslím si, že je potřeba vždy přesně odkazovat u každého předmětu na folio pramene (a opět, co tu znamená „snímek“?). Při výkladu o portrétech členů rodiny Tucherů a Gößweinů by bylo dobré uvést, zda ještě existují a kde se dnes nacházejí (až z přílohy vyplývá, že v Německém muzeu v Norimberku).

Práce s prameny je kvalitní. Autor vychází zejména z inventářů a testamentů a jejich výpověď přesvědčivě propojuje, chybí mi ovšem ediční poznámka vysvětlující, jakým způsobem autor postupuje při přepisu pramenů. Autor by mohl také hlouběji jít v interpretaci pramenů (mnohem více by se dalo vytěžit ze seznamu knih, neuvažuje přesvědčivě o možnostech nákupu knih, bylo by vhodné ukázat, jak soupis knih fyzicky vypadá atd.).

Seznam literatury je dost rozsáhlý a přesvědčivě dokládá autorovu kompetenci jako historika, zaměřuje se ovšem hlavně na českou literaturu. V seznamu pramenů mi není jasná tato položka: „Feuersbrunst, Fünferhaus, 1605 (SNB 1/II Nr. 1160)“. Jistě by bylo vhodné obohatit výzkum i o inspirace německé či anglosaské, dost přínosné právě v oblasti měšťanské kultury. V přílohách práce mi schází ukázka inventáře jako takového nebo nějaké závěti, tj. hmatatelný důkaz, že autor opravdu přímo pracoval s prameny. Rodokmen by bylo třeba lépe zpracovat po technické stránce. Autor by měl uvést, zda má souhlas k publikaci rodinných portrétů, vhodná by byla např. fotografie zachycující současný stav Kysweinova domu.

Domnívám se, že **nejpřínosnější** je – v souladu s Finsterschottovým záměrem – pasáž věnovaná dobové módě. Zde autor přesvědčivě konfrontuje výsledky svého prameny výzkumu s pracemi A. Nachtmanové. Trochu mě ovšem překvapuje, že vůbec nezohlednil práce L. Kybalové. Není podle mého soudu nijak výjimečné, že sepisovatele inventářů nezajímalo tolik to, co je na obrazech, jako spíše jejich materiál ap. Také výklad o předmětech spojených s Kysweinovými dětmi je velmi poutavý a snad by si – ovšem po důkladném zapojení do širšího kontextu a srovnání – zasloužil i publikování v odborném tisku. Při výkladu o exilu Kysweinovy rodiny by bylo vhodné ocitovat studie L. Bobkové o exilu, případně O. Fejtové o rekatolizaci pražských měst. Závěr práce poměrně vyváženě shrnuje výsledky práce a nastiňuje i další badatelské otázky – má autor v úmyslu v tomto tématu pokračovat? Hlubšího promyšlení by si ovšem zasloužily závěrečné věty práce, které dle mého soudu vlastně nic neříkají: „Byl společensky aktivní a až do smrti moderní. Přestože žil Karel krátce, pouhých čtyřicet dva let, stojí na přelomu dvou epoch. Šestnáctého a sedmnáctého století, renesance a baroka, období předbělohorského a pobělohorského.“

Studie přínosně zohledňuje prameny provenience norimberské a pražské a otevírá i další badatelské otázky. **Práce má určitý obecný přesah**, přesto ale mi zde chybí důkladnější kontextualizace a komparace poznatků – jistě nebyl Kyswein jediným pražským měšťanem s podobnými možnostmi a kulturou. Právě v rovině komparativní vidím možnost rozvíjet téma práce.

Závěrečné hodnocení: Autor si dokázal vytvořit vlastní badatelské otázky po měšťanské každodennosti a na základě uspokojivé pramenné základny na ně odpovědět, i když jeho metodický přístup je spíše tradiční, v souladu s dosavadním bádáním o měšťanské kultuře a inventářích. Požadavky kladené na bakalářskou práci tato studie zcela splňuje, samostatně zpracovává nevydané prameny, reaguje na podněty odborné literatury a přináší cennou dílčí sondu do měšťanské každodennosti. Studii Thea Finsterschotta **navrhuji hodnotit známkou výborně či velmi dobře podle průběhu obhajoby.**

V Praze, dne 27. srpna 2018

PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.